

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра банківської справи

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

“ ” _ _____ (підпис)
20 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 072-Фінанси, банківська справа та страхування
за освітньою програмою «Банківська справа»

на тему:

«КОНКУРЕНЦІЯ В БАНКІВСЬКІЙ ГАЛУЗІ»

Виконавець:

Студентка факультету фінансів та
банківської справи

Ковальчук Ірина Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ /підпис/

Науковий керівник:

К.е.н., викл.

(науковий ступінь, вчене звання)

Кретов Д. Ю.

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ /підпис/

Одеса 2020

АНОТАЦІЯ

Ковальчук І. «Конкуренція в банківській галузі».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
«072-Фінанси, банківська справа та страхування»

за освітньою програмою «Банківська справа».

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2020.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти конкуренції. Визначені специфічні риси конкуренції у банківській галузі. Визначені нормативно-правові засади регулювання банківської конкуренції.

Проаналізовано показники концентрації банківської системи України. Зазначено скорочення кількості банків та зростання показників концентрації банківської галузі в 2015-2019 рр. Проведено оцінку динаміки показників інтенсивності конкурентної боротьби: Н-статистика, індекс Лернера та індикатор Буна. Такі показники конкурентної боротьби як індекс Лернера та індикатор Буна пов'язані з показниками концентрації, на відміну від Н-статистики, більш щільно. Здійснено оцінку основних показників діяльності системно важливих банків України.

Проведено оцінку взаємозв'язків між показниками конкуренції й концентрації за країнами світу. На відміну від України, статистично значущого зв'язку не виявлено. Обґрунтовані основні напрями регулювання діяльності системно важливих банків.

Ключові слова: банк, банківська галузь, конкуренція, концентрація, системно важливі банки.

ANNOTATION

Kovalchuk I. "Competition in the banking industry".

**Qualifying work for a bachelor's degree in "072-Finance, Banking and Insurance"
under the educational program "Banking".**

Odessa National Economic University. - Odessa, 2020.

The theoretical aspects of competition are considered in the work. Specific features of competition in the banking sector are identified. The normative-legal bases of regulation of banking competition are determined.

Indicators of concentration of the banking system of Ukraine are analyzed. There is a reduction in the number of banks and an increase in the concentration of the banking industry in 2015-2019. The dynamics of the intensity of competition indicators was assessed. They are H-statistics, Lerner index and Boone indicator. Competition indicators such as the Lerner index and the Boone indicator are more closely related to concentration indicators than H-statistics. The assessment of the main indicators of activity of systemically important banks of Ukraine is carried out.

An assessment of the relationship between competition and concentration in the world has been done. In contrast to Ukraine, no statistically significant relationship was found. The main directions of regulating the activities of systemically important banks are substantiated.

Key words: bank, banking industry, competition, concentration, systemically important banks..

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНКУРЕНЦІЇ У БАНКІВСЬКІЙ ГАЛУЗІ.....	7
1.1. Поняття конкуренції та її специфіка у банківській галузі	7
1.2. Нормативно-правові засади регулювання конкуренції.....	14
Висновки до розділу 1	21
РОЗДІЛ.2 ОЦІНКА КОНКУРЕНЦІЇ У БАНКІВСЬКІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ..	23
2.1. Концентрація як чинник конкурентного середовища	23
2.2. Аналіз показників оцінки конкурентної боротьби	32
2.3. Оцінка показників діяльності системно важливих банків України	38
Висновки до розділу 2	44
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПОКРАЩАННЯ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА В БАНКІВСЬКІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ.....	46
3.1. Оцінка взаємозв'язків між конкуренцією та концентрацією за країнами світу.....	46
3.2. Регулювання діяльності системно важливих банків	54
Висновки до розділу 3	59
ВИСНОВКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65

ВСТУП

Актуальність роботи. Для успішного розвитку економіки банки повинні стати ефективним інститутом, що здійснює трансформацію заощаджень в інвестиції, перерозподіл фінансових ресурсів на ринкових принципах. Істотною ознакою ефективною і повноцінною банківської галузі економіки є конкуренція банків. Аналіз конкурентного середовища у банківській сфері включає в себе декілька складових: загальна оцінка концентрації, аналіз складових конкуренції, оцінка ринкової позиції та конкурентоспроможності банку. Концентрація є однією з найважливіших чинників аналізу конкуренції. Оцінка конкуренції, аналіз конкурентної структури української банківської галузі, поведінки банків як самостійних економічних суб'єктів на ринках та рівня їх концентрації необхідні для визначення напрямів розвитку конкуренції в банківській галузі української економіки, формування відповідної конкурентної структури, підвищення ефективності діяльності банків, їх капіталізації. Українські банки повинні стати ефективним інститутом, що здійснює трансформацію заощаджень в інвестиції, перерозподіл фінансових ресурсів, поступово перетворюватися в джерела зростання української економіки. Іншими словами, необхідно провести оцінку розвитку конкуренції, аналіз конкурентної структури банківської галузі української економіки, конкурентної поведінки банків на ринках. Рішення цієї актуальної задачі дозволить визначити глибинні причини, що перешкоджають розвитку конкуренції, конкурентній поведінці економічних суб'єктів банківського ринку і напряму розвитку конкуренції, сприяючи формуванню ефективною конкурентною банківської галузі і ціновий політики банків. Сучасні процеси банківської конкуренції зумовлені змінами, що відбуваються на національних і світових фінансових ринках, та мають низку особливостей, що відрізняють її від конкуренції в інших галузях

економіки. Основними факторами загострення конкуренції є глобалізація світового фінансового ринку, лібералізація державного регулювання, розвиток нових фінансових та електронних технологій. Все це зумовлює обрання банками стратегій, зорієнтованих на зайняття провідних позицій у конкурентному середовищі, а також на збереження та підвищення своєї конкурентоспроможності.

Дослідженням банківської конкуренції займалися такі вітчизняні вчені як: Галкін Д. Є., Бабаян М.Н., Мірошніченко, О. В., Березняк О., Лозняк М.А., Нікітін, Федорченко, Коробов Ю.І., Пржанова А.Е., Васюренко О.В., Погореленко Н. та інші.

Метою роботи є розроблення науково-практичних рекомендацій у сфері регулювання конкуренції у банківській галузі України.

Виконання мети роботи потребує вирішення наступних **завдань**:

- визначити поняття конкуренції та її специфіка у банківській галузі;
- охарактеризувати нормативно-правові засади регулювання конкуренції;
- проаналізувати концентрацію як чинник конкурентного середовища у банківській галузі;
- здійснити аналіз показників оцінки конкурентної боротьби;
- оцінити показники діяльності системно важливих банків України;
- провести оцінку взаємозв'язків між конкуренцією та концентрацією за країнами світу;
- обґрунтувати напрями регулювання діяльності системно важливих банків.

Об'єктом дослідження є явища конкуренції й концентрації у банківській галузі економіки.

Предметом дослідження виступають теоретико-методологічні засади оцінки впливу конкуренції на діяльність банківської галузі економіки.

Методологія дослідження. Методологічну основу дослідження склали

загальнологічні, теоретичні та емпіричні методи пізнання: аналіз і синтез, абстрагування, узагальнення, індукція (загальний висновок про посилення міжбанківської конкуренції, обґрунтування теоретичних основ конкуренції, концентрації, фінансової стабільності); алгоритмізація (розробка методичних рекомендацій щодо регулювання конкуренції для дотримання фінансової стабільності); статистичні методи (оцінка рівня міжбанківської конкуренції, оцінка взаємозв'язків між конкуренцією та стабільністю банківського сектора економіки України).

Інформаційну базу дослідження склали законодавчі та нормативні акти Верховної Ради України і Національного банку України, що регулюють банківську діяльність, монографії, наукові статті та інші праці вітчизняних і зарубіжних авторів, присвячені вирішенню проблем забезпечення фінансової стабільності та конкуренції, дані Держкомстату України, дані Світового банку та Міжнародного Валютного фонду. Для безпосереднього аналізу результатів функціонування банків використано дані офіційних періодичних видань Національного банку України та офіційного сайту Національного банку України, оперативні дані банків.

Публікації. Ковальчук І. Оцінка конкуренції на ринку банківських послуг // Трансформації банківського бізнесу в умовах діджиталізації: збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Одеса 11-12 квітня 2020 р.): Одеса: ОНЕУ, 2020.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Визначено поняття конкуренції та її специфіку у банківській галузі. Визначено, що банківська конкуренція – це безперервний і динамічний процес суперництва банків та фінансово-кредитних інститутів, який спрямований на досягнення поставлених цілей завдяки розробці й реалізації продуктів, які здатні задовольнити економічні потреби клієнтів. До специфічних рис банківської конкуренції віднесені такі: специфічність банківського товару, характер банківської конкуренції, розмаїття суб'єктів, орієнтація на диференціацію банківського продукту, наближеність до центру створює конкурентні переваги банківській установі, специфіка вхідних бар'єрів, обмеження цінової конкуренції, велика частка запозичених коштів в структурі банківського капіталу, взаємозв'язок з іншими сферами економіки, жорсткий банківський нагляд, переважно олігополістичний характер конкуренції, велика роль іміджу та стабільності банку.

2. Охарактеризовано нормативно-правові засади регулювання конкуренції. Аналіз державного антимонопольного регулювання в Україні дозволив виявити ряд недоліків та проблем, які потребують подальшого розвитку: формування механізми антимонопольного регулювання стосовно банківництва; розробка нормативно-правових актів, які б регулювали конкуренцію саме на ринку банківських послуг; передача повноважень з антимонопольного регулювання Національному Банку України як основному регулятору комерційних банків; формування системи впливу на порушників конкурентного законодавства в банківській сфері.

3. Проаналізовано концентрацію як чинник конкурентного середовища у банківській галузі. За результатами оцінки концентрації у банківській галузі зроблено наступні висновки. Кількість банків у галузі

скорочується, водночас й зростає концентрація. Найбільш концентрованим є ринок ресурсів, залучених від фізичних осіб, найменш концентрованим – кредитний ринок для сегменту юридичних осіб. Це пояснюється важливістю репутації, пізнаванності бренду та розміру банку, якому вкладники довіряють свої кошти. Визначено специфіку концентрації й конкуренції на кредитному ринку – це здатність залучати платоспроможних позичальників та управляти кредитною діяльністю.

4. Здійснено аналіз показників оцінки конкурентної боротьби. Результати проведеного дослідження дозволяють зробити низку висновків щодо динамки показників конкуренції у банківській галузі в Україні. Значення Н-статистики дозволяє визначити структуру банківського ринку України як монополістичну конкуренцію, однак рівень показника знижується, що свідчить про погіршення конкурентної ситуації у галузі. Динаміка індексу Лернера та індикатора Буна підтверджують ці висновки: конкурентна ситуація в банківській системі Україна погіршується, оскільки при зростанні витрат банки збільшують свій прибуток.

5. Оцінені показники діяльності системно важливих банків України. Отримані результати дають підстави стверджувати, що системно важливі банки не користуються своїм статусом. Проте можна припустити, що окремі банки користуються ринковою владою для збільшення власного прибутку. Передусім це стосується діяльності Приватбанк. Набуття статусу національного системно важливого банку означає для банків додаткове навантаження, оскільки «вони повинні виконувати окремі підвищені вимоги для забезпечення їх запасу міцності».

6. Проведено оцінку взаємозв'язків між конкуренцією та концентрацією за країнами світу. За проведеним дослідженням можна констатувати відсутність взаємозв'язку між концентрацією та конкуренцією на глобальному рівні. Це означає, що переважно банківські системи країн світу характеризуються середнім рівнем концентрації, тобто мають декілька великих гравців, проте наявність навіть олігополії не виключає між банками

конкурентної боротьби. Результати відрізняються від аналогічного аналізу для банківської системи України, де, відповідно до побудованої матриці кореляції, встановлено середній та щільний зв'язок між показниками концентрації та конкуренції.

7. Обґрунтовано напрями регулювання діяльності системно важливих банків. Підвищення рівня фінансової стійкості СВБ можна домогтися шляхом впровадження: підвищення рівня прозорості та відповідальності шляхом підвищення вимог до розкриття інформації; підсилення вимог до системи ризик-менеджменту з урахуванням специфіки статусу системно важливого банку; встановлення інтенсивного нагляду із застосуванням превентивних заходів: прогнозування можливого дефолту банку, оцінка впливу дефолту СВБ на стабільність банківської системи; крім буфера системної важливості по відношенню до власного капіталу, додатково підсилити вимоги до ліквідності СВБ. Обмежувальні заходи сприятимуть скороченню ринкових часток СВБ, а можливо і усуненню їх з ринку: підвищений розмір внесків до ФГВФО; додаткові обмеження щодо концентрації ризиків, передусім кредитного.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нікітін, А. В. Маркетинг у банку: навч. посіб. / А. В. Нікітін, Г. П. Бортнікова, А. В. Федорченко ; за ред. А. В. Нікітіна. – Вид. 2-ге, без змін. – К. : КНЕУ, 2009. – С. 97.
2. Мирецкий, А. П. Анализ привлекательности рынка банковских услуг / А. П. Мирецкий // Банковские услуги. – 1999. – № 2–3. – С. 32–38
3. Галкин Д. Э. Направления повышения конкурентоспособности кредитных предпринимательских структур : автореф. дис. канд. экон. наук: спец. «Экономика и управление народным хозяйством (предпринимательство)» и «Финансы, денежное обращение и кредит» / Дмитрий Эмилевич Галкин. – Тамбов, 2009. – 23 с.
4. Коробов Ю. И. Теория банковской конкуренции / Ю. И. Коробов. – Саратов, 1996. – 147 с.
5. Пржанова А. Е. Взаимодействие собственности и конкуренции в современной России : автореф. дис. ... канд. экон. наук : 08.00.01 «Экономическая теория» / А. Е. Пржанова. – Волгоград, 2004. – 23 с.
6. Васюренко О. Організація управління стійким розвитком банківської установи / О. Васюренко, Н. Погореленко // Вісник Національного банку України. — 2006. — №6. — С. 22—24.
7. Про банки та банківську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 07.12.2000 No 2121-III. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
8. Закон України від 23.02.2006 No 3480-IV. Про цінні папери та фондовий ринок [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1088.1126.5&nobreak=1>
9. Закон України від 12.07.2001 No 2664-III. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]: – Режим доступу:

<http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1087.807.6&nobreak=1>.

10. Бабаян М. Н. Отличия конкуренции на рынке банковских услуг от конкуренции на иных финансовых рынках// Проблемы предпринимательства в экономике России. Межвузовский сборник научных трудов/ Под. ред. А.В. Бандурина. – М.: ООО«Технологии стратегического менеджмента». – 2005. №8. – С. 19-30.

11. Бабаян М. Н. Особенности банковской конкуренции// Экономика России: основные направления совершенствования. Межвузовский сборник научных трудов/ Под. ред. А.В. Бандурина. – М.: ООО«Технологии стратегического менеджмента». - №7. – С. 15 – 21.

12. Зверяков М.І., Коваленко В.В. Формування системи індикаторів фінансової стійкості банківської системи. Фінанси України. 2012. № 4. С. 3–12.

13. Зверяков М.І., Коваленко В.В., Сергєєва О.С. Управління фінансовою стійкістю банків : підручник. Київ :Центр учбової літератури, 2016. 520 с.

14. Кудашева Ю.С. Совершенствование методики оценки конкурентоспособности коммерческого банка: дис. на соискание уч. степени канд. экон. наук: 08.00.10 «Финансы, денежное обращение и кредит» / Юлия Сергеевна Кудашева. – Ставрополь, 2007. – 186 с.

15. Мостовенко Н. //Особливості конкуренції на ринку банківських послуг/ Н. Мостовенко// Економічні науки. Серія«Облік і фінанси»: зб. наук. праць/ Луцький державний технічний університет. – Луцьк, 200. – С. 19 – 26.

16. Попков В. К вопросу о конкуренции в банковской сфере/ В. Попков// Банковское дело. 2000. №2. - С. 14 - 18.

17. Пржанова П. Е. Банковская конкуренция: возникновение, специфические черты и особенности их проявления в России/ А. Е. Пржанова: сборник тезисов докладов по материалам Четвертой научно-практической конференции(2001 г.) / Волжский гуманитарный институт. – Волгоград, 2001. – С. 115

18. Сорос Дж. Кризис мирового капитализма: Открытое общество в

опасности/ Дж. Сорос. – М.: НФ ПКО и НИТ, 1999. – 262 с.

19. Портер М. Э. Конкуренция/ М. Портер. – М.: Издательство Вильямс, 2000. – 608 с.

20. Мірошніченко, О. В. Методи оцінки конкурентоспроможності банку / О. В. Мірошніченко // Экономика Крыма. — 2009. — № 28. — С. 42–47.

21. Закон України «Про захист економічної конкуренції» [Текст] : від 11 січня 2001 року №2210-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – №12. – Ст. 64.

22. Гончарук, Т. І. Управління конкурентоздатністю банку на регіональному сегменті фінансового ринку: прикладний аспект [Електронний ресурс] / Т. І. Гончарук, М. Є. Люзняк. – 2011. – 8 с. – Режим доступу: http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5995/1/PPRBS_3.pdf.

23. Коломиец, И. В. Модели оценки конкурентоспособности банка [Электронный ресурс] / И. В. Коломиец. – Режим доступа: <http://repository.hneu.edu.ua>.

24. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>.

25. Офіційний сайт ПАТ «Ощадбанку» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oschadnybank.com/ua/>.

26. Офіційний сайт ПАТ КБ «Приватбанку» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://privatbank.ua/ua/>.

27. Офіційний сайт ПАТ КБ «ПУМБУ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pumb.ua/ru/>.

28. Офіційний сайт ПАТ КБ «Райффайзен банку Аваль» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.aval.ua>.

29. Офіційний сайт ПАТ КБ «Укрсоцбанку» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unicredit.ua>.

30. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.bank.gov.ua

31. Фінансовий портал «Мінфін» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.minfin.com.ua

32. Конкурентна позиція банку: стратегічно-інноваційний аспекти /Я. В. Коваленко, О. Й. Шевцова// Вісник Дніпропетровського університету. Серія: «Економіка». - № 5(3). – 2011 р.

33. Оцінювання конкурентної позиції банківської установи у процесі стратегічного планування /О.А. Добровенко// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://chtei-knteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2013/v4/NV-2013-V4_44.pdf.

34. Кузнєцова Л.В., Жердецька Л.В. Ціноутворення в банківській справі: Підручник. - Одеса: Видавництво «Атлант», 2008. - 320 с.

35. Жердецька Л.В. Вплив ринкової концентрації на процеси ціноутворення в банківському секторі України

36. Конкуренційне законодавство України: Юридичний збірник. – К., 2002. – С. 47.

37. Про Антимонопольний комітет України :закон України від 26 листопада 1993 р. № 3659-ХІІ/ Відомості Верховної Ради України. –1993. - №50.–С. 472.

38. Найт Ф. Риск, неопределенность, прибыль / Ф. Найт. – М.: Дело, 2003. – 352 с.

37 [Макконел К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика: пер. с 14-го англ. изд. / К.Р. Макконел, С.Л. Брю. – М.: ИНФРА – М, 2002. – XXXVI, 972 с.]

38 Экономическая стратегия фирмы: учебное пособие / под ред. засл. деят. науки РФ, докт. экон. наук, проф. А.П. Градова. – 2-е изд. испр. и доп. – СПб.: Специальная литература, 1999. – 589 с.

39 Шумпетер Й.А. Капіталізм, соціалізм і демократія / Й.А. Шумпетер. – К.: Основи, 1995. – 528 с.

40. Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації / За ред. Д.Лук'яненка. – К.: КНЕУ, 2001. – 538 с.

41 Господарський кодекс України : [офіційне видання]. – К. : Вид. дім «ІнЮ-ре», 2003. – 344 с.

42 Competition regulator [Electronic resource] / Wikipedia. – Regime of access : http://en.wikipedia.org/wiki/Competition_regulator.

43 Bank Merger Competitive Review – Introduction and Overview U.S. Department of Justice and the Federal Trade commission. –Regime of access : <http://www.justice.gov/atr/public/guidelines/6472.htm>

44

http://economics.lb.ua/finances/2015/09/11/315713_nbu_podilil_banki_klasteri.html

45. Беленький П., Другов О. Розвиток системи фінансових посередників в умовах посилення глобалізаційних процесів // Вісник НБУ. – 2007. – № 12. – С. 3036.

46. Березняк О., Лозняк М. Стан конкуренції між банківськими та небанківськими фінансовими установами на вітчизняному ринку фінансових послуг // Вісник УБС НБУ. – 2008. – № 1. – С. 9297.

47. Дані щодо показника CR-5. URL: <https://data.worldbank.org/data-catalog>

48. Основні показники діяльності банків України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1>

49. Постанова Правління Національного банку України № 79 від 19 червня 2019 року // <https://old.bank.gov.ua/document/download?docId=97420708>

50 Про визначення системно важливих банків // <https://old.bank.gov.ua/document/download?docId=98181796>

51. Jacob A. Bikker and Katharina Naaf “Measures of Competition and Concetration in the Banking Industry:”, 2002. – 46 p.

52. Жердецька Л. В. Неструктурні моделі оцінки конкуренції на ринку банківських продуктів та послуг України / Л. В. Жердецька, О. С. Татарова // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки: економіка, політологія історія. – 2009. – №12 (90). – С. 44-53.

53. Статистичні дані Світового банку. Дата звертання 05.05.2020. URL: <https://data.worldbank.org/data-catalog>
54. Scott D. Banks in crisis // Crisis response. – Washington, DC: World Bank, 2009. – N 9. – P. 1–8.
55. Jonathan Silberman «Moral Hazard Vs. Systemic Risk» / Oakland University, 2010.
56. Cheryl D. Block . Measuring the true cost of government bailout. // Washington University Law Review. – Volume 88 Issue 1., 2010. – 40 P.
57. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 №121-III. – ред.від 11.10.2013. [Електроннийресурс]. – Режимдоступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
58. Weistroffer C. Identifying systemically important financial institutions (SIFIs) / C. Weistroffer // De Nederlandsche Bank Working Paper. –012. – No. 347. – P. 612-642.
59. Measuring the systemic importance of interconnected banks by Mathias Drehmann and Nikola Tarashev [Electronic resource]. – Mode of Access: <http://www.bis.org>. – Title from the screen.
60. Жердецька Л.В. Системно важливі банки: проблеми ідентифікації та регулювання // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2017. – 6 (2). – С. 62-66.
61. Дані щодо реорганізації діяльності банків URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/reorganizat-liquidat/reorganiz-history#2018>